

РЕЦЕНЗІЯ
на дисертаційну роботу
МЕНДРІНА Олексія Вікторовича
на тему: «Стратегії та практики конструювання макрополітичної
ідентичності: Україна в контексті світового досвіду» на здобуття ступеня
доктора філософії за спеціальністю 052 Політологія
(галузь знань 05 Соціальні та поведінкові науки)

1. Актуальність теми дисертації. Консолідація українського суспільства є актуальною проблемою суспільно-політичного розвитку сучасної України. Важливим фактором успішності консолідаційних процесів, на думку фахівців, виступає формування макрополітичної ідентичності громадян України.

Закріплення базових контурів макрополітичної ідентичності українців, яке обумовлює створення сучасної політичної нації, є процесом, що знаходить підтвердження в емпіричних дослідженнях вітчизняних науковців та оцінках експертів. Разом із тим, в даному процесі наявні проблемні аспекти, які потребують відповідного вивчення та вироблення підходів до вирішення, що обумовлює актуальність теми представленої дисертаційної роботи.

Формування макрополітичної ідентичності громадян України, посилення відчуття ототожнення себе із державою, – значно актуалізуються героїчною боротьбою народу України проти російської агресії. Її гібридний характер визначає скерованість не тільки на здійснення безпосередніх військових операцій, а й на основи внутрішньої єдності громадян країни, їхню рішучість до захисту держави. З огляду на зазначене, дисертаційна робота Олексія Вікторовича МЕНДРІНА, присвячена вивченню світового та вітчизняного досвіду формування макрополітичної ідентичності, є актуальним для вітчизняної політичної науки.

2. Ступінь обґрунтованості наукових положень і висновків, сформульованих у роботі. Визначені автором наукові положення, зроблені висновки та рекомендації щодо покращення стратегії конструювання макрополітичної ідентичності є обґрунтованими і достатніми, супроводжуються посиланнями на світовий досвід.

Наукові положення, викладені у представленій для рецензування роботі, є і теоретично обґрунтованими, що забезпечено використанням низки загальнонаукових та спеціальних (конкретно-наукових) методів, окреслених у першому розділі представленої роботи. Автор грамотно використовує термінологічний апарат, коректно вводить нові та, за необхідності уточнює існуючі в політичній науці поняття. Загалом, аналіз дисертаційної роботи О. В. Мендріна дозволяє дійти висновку, що вона виконана на високому науковому рівні.

Загальний обсяг дисертації складає 252 сторінки, із них сторінок основного тексту – 189.

Залучена до дисертаційної роботи наукова література дозволила авторові розкрити сучасний стан розуміння досліджуваної проблеми та визначити подальші

Загальний відділ
№ 429/01-32
16. 11. 2023

перспективи формування макрополітичної ідентичності в Україні. В цілому, для проведеного аналізу було використано 424 пункти джерел та літератури.

Структура роботи є логічною та обґрунтованою, дозволяє досягти мети дослідження та виконати поставлені завдання.

У вступі визначена актуальність дисертаційної роботи; зазначений зв'язок із держбюджетною темою кафедри; правильно визначені предмет та об'єкт, мета та завдання; окреслені підходи до проведення та методи проведеного дослідження; обґрунтована наукова новизна та практичне значення одержаних результатів; представлена інформація щодо апробації результатів роботи.

Дисертація поділена на три розділи, кожен з яких складається із двох підрозділів, в яких послідовно розкрито основні положення дисертації.

Висновки дисертаційної роботи відповідають поставленим меті та завданням.

3. Достовірність та наукова новизна одержаних результатів, повнота викладу основних результатів дисертації в опублікованих працях. Посилання на використані під час написання роботи джерела інформації є коректними та дозволяють зробити висновок про належне дотримання автором норм академічної доброчесності.

Наукова новизна представленого дослідження обумовлена проведеним комплексним дослідженням підходів до конструювання макрополітичної ідентичності в Україні, які розглядаються у відповідності до накопиченого історичного світового досвіду цього процесу.

Автором вперше запропонована схема аналітичного опису стратегій формування макрополітичної ідентичності, вперше обґрунтована періодизація дослідження процесів формування макрополітичної ідентичності на основі запропонованого комплексного критерію. Разом із тим, наукову новизну обумовлюють авторські визначення та уточнення ряду понять, удосконалення методології дослідження стратегій та практик конструювання макрополітичної ідентичності, уточнення типології Іншого.

Науковий інтерес представляє й запропонований автором розгляд історичного досвіду формування макрополітичної ідентичності, який дозволив розглянути процес поступового створення репертуару підходів та способів конструювання й закріплення макрополітичної ідентичності.

За темою дисертації Олексій Вікторович МЕНДРІН видав 15 публікацій, з яких 1 стаття вміщена у періодичному науковому виданні країни ЄС (Чехія) «European Political and Law Discourse», 4 статті надруковані у наукових фахових виданнях України, включених до міжнародних наукометричних баз даних, а також 10 публікаціях в збірниках конференцій.

4. Значущість дослідження для науки і практики та шлях його використання. Можна погодитись із твердженням Олексія Вікторовича МЕНДРІНА про те, що отримані результати можуть стати у нагоді при визначенні основних положень, правових засад та критеріїв аналізу і оцінки політики

макрополітичної ідентичності в Україні, а також науковому вивченні способів формування ідентичності.

Безумовно, представлений у дисертації аналітичний матеріал може бути застосований при викладі низки визначених Олексієм Вікторовичем МЕНДРІНИМ дисциплін, серед яких «Аналіз державної політики», «Політична культура», «Політична психологія», «Політична соціологія», «Політичні процеси та політичні відносини».

5. Ідентичність змісту анотації та основних положень дисертації. Аналіз представленої анотації свідчить про її відповідність змісту основних положень дисертації. Анотація на містить ідей та положень, що не включені до основної частини дисертаційної роботи. Оформлення та структура анотацій (українською та англійською мовами) відповідає вимогам, визначеним Міністерством освіти і науки України.

6. Дискусійні питання та зауваження до змісту дисертації. Позитивно оцінюючи дисертаційну роботу Олексія Вікторовича МЕНДРИНА, яка виконана на належному науково-теоретичному рівні, маємо звернути увагу на наступні зауваження та дискусійні питання:

1. В дисертації автор докладно розглядає досвід формування макрополітичної ідентичності в різних країнах, що дозволяє вирізнити поступове формування інструментарію конструювання макрополітичної ідентичності. Разом із тим, було б корисним розглянути досвід країн пострадянського простору, які могли б, на наш погляд, становити інтерес для вивчення політики макрополітичної ідентичності в Україні.

2. Заслугове на увагу та, можливо, потребує подальшого уточнення, на нашу думку, питання щодо необхідності залучення до політологічного аналізу поняття макрополітична ідентичність, актуальним є визначення його тлумачення та ступеня поширення в українській політичній науці.

3. Видається дискусійним запропоноване в роботі розрізнення політики та стратегії формування макрополітичної ідентичності, адже автор наголошує на обґрунтованості такого розподілу в умовах українського кейсу (с. 55–56).

4. В другому розділі роботи автор зазначає, що на процес вироблення стратегій формування макрополітичної ідентичності можуть впливати зовнішні чинники. Хотілося б з'ясувати думку здобувача відносно природи, типів таких чинників та механізмів їхнього співвідношення із іншими компонентами, окресленими у запропонованій автором схемі аналітичного опису.

Варто зазначити, що вказані зауваження та визначені дискусійні положення представленої роботи не ставлять під сумнів високе теоретичне та практичне значення дисертаційної роботи, а також позитивну оцінку рівня його виконання.

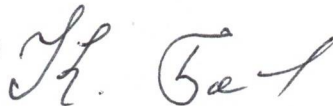
7. Загальний висновок і оцінка дисертації. Розгляд тексту дисертації та представлених наукових праць автора дозволяє засвідчити актуальність і новизну рецензованої роботи. В дисертаційній роботі Олексій Вікторович МЕНДРИН продемонстрував високий рівень фахової підготовки, вміння проводити ґрунтовний

науковий аналіз політичних процесів, цілком виконав поставлені в роботі дослідницькі завдання.

Дисертаційна робота Мендріна Олексія Вікторовича на тему «Стратегії та практики конструювання макрополітичної ідентичності: Україна в контексті світового досвіду» є належним чином обґрунтованим, завершеним та цілісним науковим дослідженням, яке відповідає спеціальності 052 Політологія (галузь знань 05 Соціальні та поведінкові науки) вимогам Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України № 44 від 12 січня 2022 року (зі змінами), вимогам до оформлення дисертації, затвердженими наказом МОН України від 12.01.2017 № 40 (зі змінами), та може бути представлена до захисту на засіданні спеціалізованої вченої ради.

Рецензент:

**член-кореспондент НАПН України,
доктор політичних наук, професор,
професор кафедри політології та
міжнародних відносин
Маріупольського державного
університету**

Костянтин БАЛАБАНОВ

об'єктивний підпис О. Балабанова
доцент-к. професор засвідчую
директор загального відділу С. С. С.

ОКСАНА СІРЕТОВИЧ